

URZĄD STATYSTYCZNY
W BYDGOSZCZY

STAN I RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM W 2013 R.

bydgoszcz.stat.gov.pl

OPRACOWANIA SYGNALNE

Bydgoszcz, maj 2014 r.

Opracowano na podstawie:

- 1) bilansów stanu i struktury **ludności faktycznie zamieszkałej** na terenie gminy. Bilanse ludności sporządza się dla okresów międzyspisywanych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego przy uwzględnieniu:
 - a) zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania na pobyt stały z innych gmin i z zagranicy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych,
 - b) różnicy między liczbą osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące na terenie gminy a liczbą osób czasowo nieobecnych, która stanowi jednocześnie różnicę między liczbą osób zameldowanych na pobyt stały w gminie a liczbą osób faktycznie mieszkających na terenie gminy;
- 2) rejestrów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych — o migracjach wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały (od 2006 r. źródłem tych danych jest rejestr PESEL — Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności);
- 3) sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego — o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
- 4) sprawozdawczości sądów okręgowych — o prawomocnie orzeczonych separacjach i rozwodach.

* * *

Dane o ludności, a także współczynniki demograficzne oraz przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano przy przyjęciu liczby ludności zbilansowanej w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 (zastosowano podział administracyjny z dnia 31 XII 2011 r.).

Przez **ludność w wieku produkcyjnym** rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18—64 lata, dla kobiet — 18—59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku **mobilnym**, tj. w wieku 18—44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni — 45—64 lata, kobiety — 45—59 lat. Przez **ludność w wieku nieprodukcyjnym** rozumie się ludność w wieku **przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat oraz **ludność w wieku poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni — 65 lat i więcej, kobiety — 60 lat i więcej.

Gęstość zaludnienia — miara zagęszczenia ludności na określonym terytorium w danym momencie czasu — wyrażana najczęściej w osobach na 1 km².

Płodność kobiet mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15—49 lat).

Współczynnik dzietności oznacza liczbę dzieci, które urodziłaby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15—49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłaby z intensywnością obserwowaną w danym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie.

Współczynnik dynamiki demograficznej stanowi stosunek liczby urodzeń żywych w danym okresie (najczęściej 1 roku) do liczby zgonów w tym okresie.

Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

Niemowlęta są to dzieci w wieku poniżej 1 roku.

Przeciętne dalsze trwanie życia wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w wieku x lat, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

Migracje ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) połączone z przekroczeniem granicy jednostki administracyjnej podziału terytorialnego województwa (migracje wewnętrzne) lub granicy państwa (migracje zagraniczne).

Napływ ludności obejmuje zameldowania na pobyt stały, odpływ — wymeldowania ze stałego miejsca zamieszkania.

Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności faktycznie zamieszkałej według stanu w dniu 30 VI.

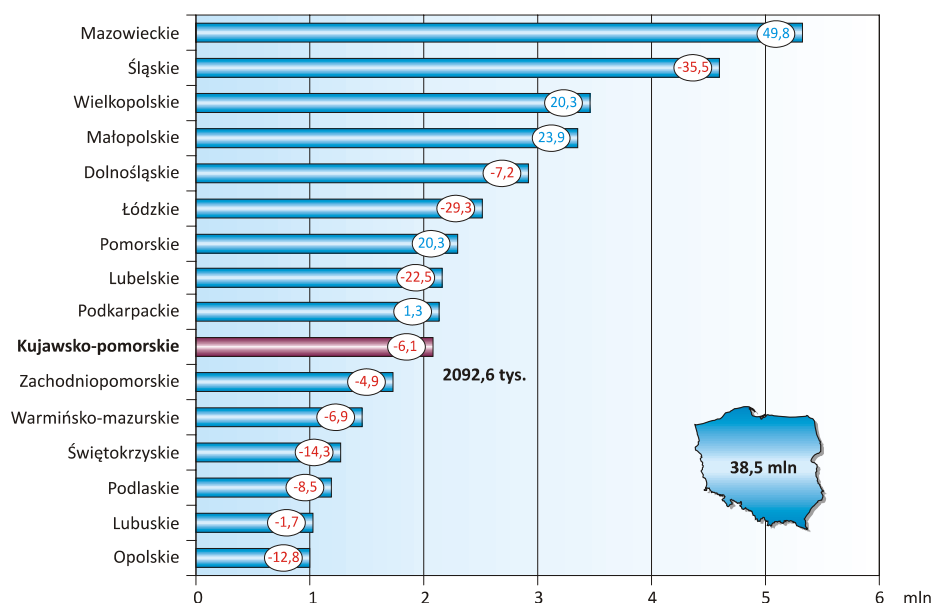

Stan i struktura ludności

Województwo kujawsko-pomorskie w końcu 2013 r. **zamieszkiwało** 2092,6 tys. osób (5,4% ogółu ludności kraju; 10 lokata w rankingu województw), tj. mniej o 3840 osób niż przed rokiem i o 6147 niż w 2010 r. Najwięcej mieszkańców województwa skupiał podregion włocławski (37,2% ogółu; o 2663 osoby mniej niż przed rokiem), nieco mniej bydgosko-toruński (37,0% ogółu; o 382 osoby mniej), a najstąbiej zaludniony był podregion grudziądzki (25,7% ogółu mieszkańców; w skali roku mniej o 795 osób).

LUDNOŚĆ WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2013 R.

Stan w dniu 31 XII

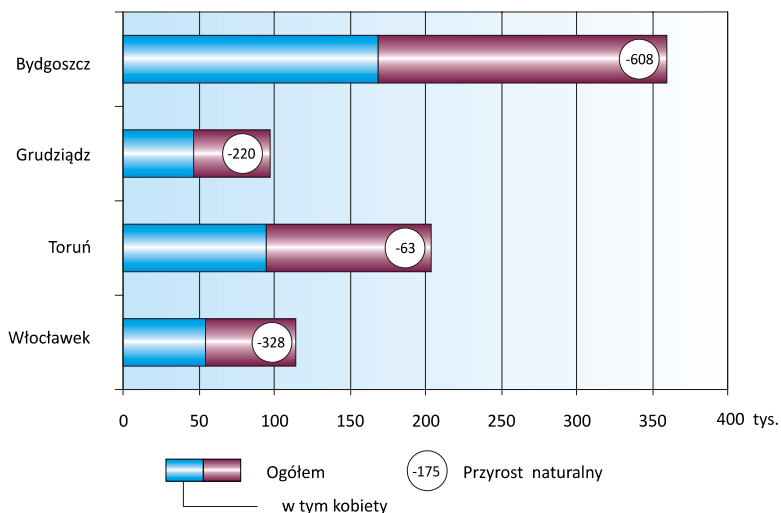

(-6,1) Spadek liczby ludności w tys. w porównaniu z 2010 r. (6,1) Wzrost liczby ludności w tys. w porównaniu z 2010 r.

W 2013 r. przeważającą część ludności województwa (1256,3 tys.) stanowili mieszkańcy 52 miast zlokalizowanych na obszarze Kujawsko-Pomorskiego. **Współczynnik urbanizacji** ukształtował się na poziomie 60,0% (dla porównania w kraju wyniósł 60,4%). W Kujawsko-Pomorskim, podobnie jak w kraju, od kilku lat obserwowany jest nieznaczny spadek udziału ludności miejskiej w ogólnej liczbie mieszkańców województwa (w 2012 r. wyniósł 60,2%, a w 2010 r. było to jeszcze 60,6%). Gęstość zaludnienia w miastach wyniosła 1516 osób/1 km².

LUDNOŚĆ ORAZ PRZYRÓST NATURALNY W MIASTACH NA PRAWACH POWIATU W 2013 R.

Stan w dniu 31 XII

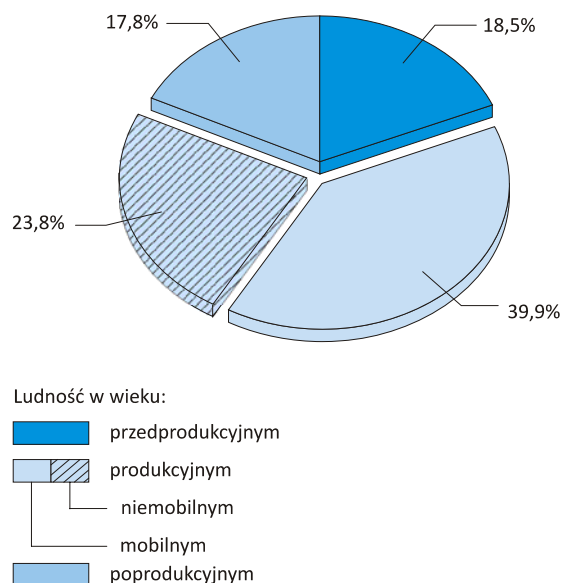

W każdym z czterech największych miast (powiatów grodzkich) województwa odnotowano spadek liczby ludności w porównaniu z 2012 r., i tak: w Bydgoszczy (liczącej 359,4 tys. mieszkańców) liczba ludności zmalała o 0,5%, w Toruniu (203,4 tys.) – spadek o 0,4%, we Włocławku (114,9 tys.) – spadek o 0,6%, a w Grudziądzu (skupiającym 97,7 tys. mieszkańców) – spadek o 0,3%. W 2013 r. mieszkańcy wymienionych miast stanowili łącznie 61,7% ogółu ludności miejskiej województwa kujawsko-pomorskiego (tak samo jak przed rokiem).

Wśród miast na prawach powiatu najliczniej zamieszkała była Bydgoszcz, tam też przypadało najwięcej, bo 2042 osoby/1 km².

LUDNOŚĆ WEDŁUG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU W 2013 R.
Stan w dniu 31 XII

W ostatnich latach widoczne są tendencje świadczące o starzeniu się ludności w Kujawsko-Pomorskim, co przejawia się m.in. zmianami w strukturze wiekowej ludności. Na koniec 2013 r. liczba osób w wieku **przedprodukcyjnym**, tj. 0–17 lat (387,9 tys. osób) zmniejszyła się w skali roku o 1,4%, a w odniesieniu do 2010 r. o 4,6%. W województwie mieszkało 318,3 tys. dzieci (w wieku 0–14 lat), czyli o 0,8% mniej niż przed rokiem. Liczba ludności w wieku **produkcyjnym** (18–59 lat w przypadku kobiet, 18–64 lata – mężczyźni) zmalała o 0,8% w stosunku do ub. roku i o 1,8% w porównaniu z 2010 r., tj. do poziomu 1333,2 tys. Ludność w takim wieku stanowiła 63,7% mieszkańców województwa. Osoby w wieku niemobilnym (45–59 lat dla kobiet, 45–64 lata dla mężczyzn) stanowiły 37,4% ogółu ludności w wieku produkcyjnym (udział tej grupy w skali roku zmniejszył się o 0,2 p. proc.).

Osób w wieku **poprodukcyjnym** (kobiety powyżej 60 roku życia, mężczyźni powyżej 65. roku życia) było więcej o 3,4% niż w ub. roku i o 10,9% niż w 2010 r., czyli 371,5 tys. osób.

Coraz mniej korzystne stają się relacje między poszczególnymi grupami wieku ludności, co obrazuje **współczynnik obciążenia ekonomicznego**. W końcu 2013 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 57 osób w wieku nieprodukcyjnym (przed rokiem 56), w tym 29 to osoby w wieku przedprodukcyjnym (przed rokiem odnotowano tę samą wartość). Wśród powiatów najwięcej osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym zanotowano w powiatach: rypińskim i aleksandrowskim (po 59 osób), a najmniej w powiatach: bydgoskim (54 osoby), inowrocławskim, toruńskim i świeckim (po 55 osób). Wśród powiatów grodzkich najwyższą wartość odnotowano w Bydgoszczy i Grudziądzu (po 59 osób), a najniższą w Toruniu (56 osób).

LUDNOŚĆ WEDŁUG PŁCI I GRUP WIEKU W 2013 R.
Stan w dniu 31 XII

 Tabl. 2. **Ludność według grup wieku w latach 2010, 2012–2013**
 Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ludność ogółem				Ludność w miastach			
	2010	2012	2013		2010	2012	2013	
				kobiety				kobiety
Ogółem	2098711	2096404	2092564	1078339	1271357	1262091	1256282	661413
Grupy wieku:								
0–14 lata	327280	320929	318293	154984	178881	175205	173924	84896
0–4	114745	112181	107755	52359	64619	62867	60549	29476
5–9	100443	103740	107929	52720	54739	56624	58833	28902
10–14	112092	105008	102609	49905	59523	55714	54542	26518
15–19	137570	126732	121009	59073	75339	68464	65311	32085
20–24	156574	149329	145563	71853	91759	84449	81061	40432
25–29	178110	171548	164611	80693	109561	104246	98734	49152
30–34	167047	169409	172655	84598	103356	104633	106658	52796
35–39	150384	158539	160545	79163	90032	95168	96636	48101
40–44	129920	135378	139475	69385	76545	79506	81718	41305
45–49	135425	129115	127363	64030	80838	75923	74374	38678
50–54	163494	150029	142891	72718	102304	91308	85822	45249
55–59	156917	161193	162210	83860	102558	103634	103335	55650
60–64	132728	141115	143551	77067	88648	93666	94622	52618
65–69	70943	86828	97124	54275	47840	58162	64957	37214
70–74	68601	66891	65459	38637	45257	44644	44125	26407
75–79	57796	57819	57941	36302	37226	37687	37934	24028
80–84	39730	42114	42770	28579	24898	26901	27417	18240
85 lat i więcej	26192	29436	31101	23122	16315	18495	19654	14562
Przedprodukcyjny	406742	393346	387993	188733	222185	213922	211465	103176
Produkcyjny	1356942	1343978	1333169	631624	828294	810152	798112	385168
mobilny	840143	838518	834221	411016	503288	497749	492577	245591
niemobilny	516799	505460	498948	220608	325006	312403	305535	139577
Poprodukcyjny	335027	359080	371462	257982	220878	238017	246705	173069
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	54,7	56,0	57,0	70,7	53,5	55,8	57,4	71,7

Tabl. 3. Ważniejsze dane o miastach na prawach powiatu

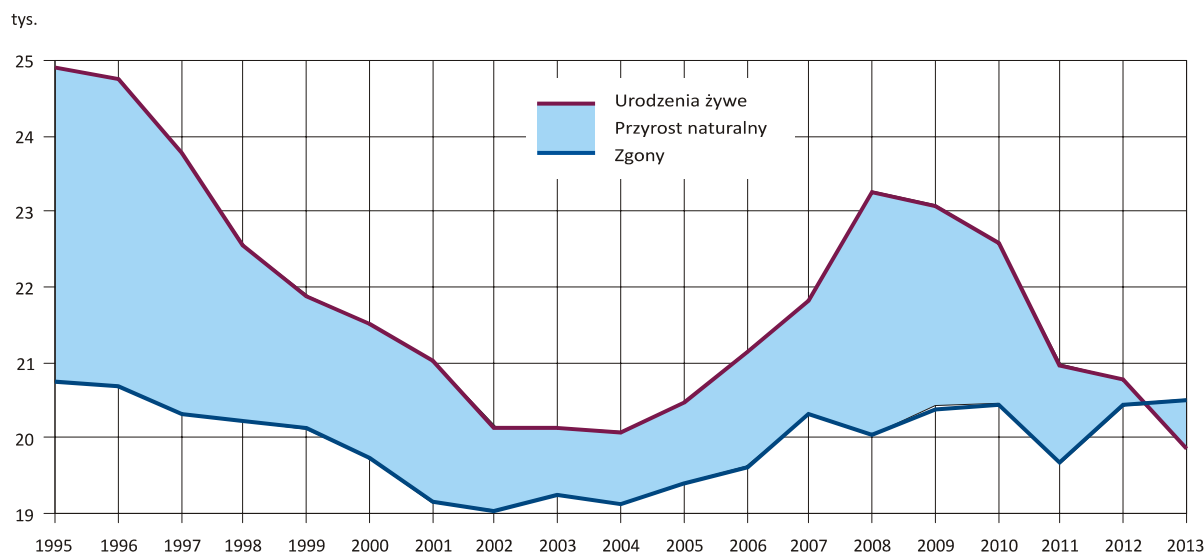
WYSZCZEGÓLNIENIE	Województwo	Bydgoszcz	Grudziądz	Toruń	Włocławek
W liczbach bezwzględnych					
Powierzchnia w km ²	17972	176	58	116	84
Ludność	2092564	359428	97676	203447	114885
w tym kobiety	1078339	190313	51114	108932	60628
na 1 km ² powierzchni	116	2042	1691	1758	1362
w wieku:					
przedprodukcyjnym	387933	56451	17164	33402	18809
produkcyjnym	1333169	225507	61460	130466	72564
mobilnym	834221	139916	36869	82638	43947
niemobilnym	498948	85591	24591	47828	28617
poprodukcyjnym	371462	77470	19052	39579	23512
Małżeństwa	9814	1564	467	887	523
Urodzenia żywe	19853	3169	883	1828	929
Zgony	20485	3777	1103	1891	1257
Przyrost naturalny	-632	-608	-220	-63	-328
Ogólne saldo migracji	-2645	-986	-141	-686	-387
saldo migracji zagranicznych	-1026	-264	-136	-19	-31
2012=100					
Ludność	99,8	99,5	99,7	99,6	99,4
w tym kobiety	99,8	99,5	99,8	99,6	99,4
w wieku:					
przedprodukcyjnym	98,6	99,3	100,1	99,9	98,9
produkcyjnym	99,2	98,4	98,4	98,2	98,0
mobilnym	99,5	98,9	98,9	98,7	98,6
niemobilnym	98,7	97,5	97,8	97,3	97,2
poprodukcyjnym	103,4	103,1	103,6	104,1	104,5
Małżeństwa	87,6	83,9	89,0	86,8	95,8
Urodzenia żywe	95,6	99,1	100,6	91,1	99,6
Zgony	100,2	100,1	104,7	99,4	100,6
Województwo=100					
Powierzchnia w km ²	100,0	1,0	0,3	0,6	0,5
Ludność	100,0	17,2	4,7	9,7	5,5
w tym kobiety	100,0	17,6	4,7	10,1	5,6
w wieku:					
przedprodukcyjnym	100,0	14,6	4,4	8,6	4,8
produkcyjnym	100,0	16,9	4,6	9,8	5,4
mobilnym	100,0	16,8	4,4	9,9	5,3
niemobilnym	100,0	17,2	4,9	9,6	5,7
poprodukcyjnym	100,0	20,9	5,1	10,7	6,3
Małżeństwa	100,0	15,9	4,8	9,0	5,3
Urodzenia żywe	100,0	16,0	4,4	9,2	4,7
Zgony	100,0	18,4	5,4	9,2	6,1

Ruch naturalny

W 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim po raz pierwszy na przestrzeni ostatnich lat zaobserwowano ujemny **przyrost naturalny**, który ukształtował się na poziomie minus 632, a w przeliczeniu na 1000 ludności wyniósł minus 0,3‰ (przed rokiem wartość ta była dodatnia i ukształtowała się na poziomie 0,2‰). Współczynnik przyrostu naturalnego ludności był zdecydowanie wyższy na wsi, gdzie wyniósł 1,3‰ (przed rokiem na poziomie 2,0‰) niż w miastach, gdzie osiągnął poziom minus 1,3‰ (przed rokiem minus 1,0‰).

RUCH NATURALNY LUDNOŚCI W LATACH 1995-2013

W całym 2013 r. w Kujawsko-Pomorskim zarejestrowano 19,9 tys. **urodzeń żywych**, tj. o 911 (o 4,4%) mniej niż przed rokiem. Współczynnik urodzeń w analizowanym okresie wyniósł 9,5‰ (wobec 9,9‰ przed rokiem; w kraju 9,6‰); na wsi ukształtował się na poziomie 10,5‰, a w miastach 8,8‰.

Współczynnik dzietności w 2013 r. wyniósł 1,3 (przed rokiem, jak i w kraju tyle samo), przy czym w miastach – 1,2, natomiast na wsi – 1,4. Najbardziej korzystną sytuację dla stabilnego rozwoju demograficznego określa współczynnik dzietności kształtujący się na poziomie 2,1-2,15.

Współczynnik płodności w analizowanym roku wyniósł 38,82 (wobec 40,25 przed rokiem; w kraju 39,52). Wśród kobiet mieszkających na wsi współczynnik ten ukształtował się na wyższym poziomie niż wśród mieszkanki miast, odpowiednio 42,31 i 36,45 (dla porównania w kraju wyższą płodność odnotowano także wśród mieszkanki wsi – 41,83, niż miast – 37,99).

Ponad połowę, bo 51,5%, nowonarodzonych w województwie dzieci, stanowili chłopcy.

W 2013 r. w województwie w skali roku **liczba zgonów** wzrosła o 49, tj. o 0,2% (do

Tabl. 4. Urodzenia żywe i zgony według płci w latach 2010, 2012–2013

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2012	2013		
			ogółem	miasta	wieś
Urodzenia żywe					
Ogółem	22596	20764	19853	11116	8737
Chłopcy	11684	10734	10219	5726	4493
Dziewczynki	10912	10030	9634	5390	4244
Zgony					
Ogółem	20453	20436	20485	12806	7679
w tym niemowląt	131	100	88	45	43
Mężczyźni	10805	10639	10666	6534	4132
Kobiety	9648	9797	9819	6272	3547

poziomu 20,5 tys. osób). Współczynnik zgonów wyniósł 9,8‰ (przed rokiem 9,7‰), przy czym w miastach osiągnął poziom 10,2‰, a na wsi – 9,2‰. Najczęstszą przyczyną zgonów mieszkańców województwa w 2012 r. były choroby układu krążenia (44,4% ogółu zgonów) oraz nowotwory (28,2%). Analizując strukturę zgonów według płci zwraca uwagę przewaga mężczyzn. W 2012 r. w ogólnej liczbie zmarłych w województwie mężczyźni stanowili, tak samo jak przed rokiem 52,1%. W analizowanym roku odnotowano spadek liczby zgonów niemowląt – w okresie dwunastu miesięcy zmarło 88 dzieci poniżej 1-go roku życia (wobec 100 zgonów przed rokiem). Współczynnik zgonów niemowląt (liczba zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych) wyniósł w województwie 4,4‰ (wobec 4,8‰ przed rokiem).

W 2013 r. wartość współczynnika dynamiki demograficznej w województwie kujawsko-pomorskim wyniosła 1, co świadczy o tym, że liczba urodzeń dorównywała liczbie zgonów (w miastach 0,9, na wsi 1,1).

W ostatnich latach w Kujawsko-Pomorskim obserwuje się wydłużanie przeciętnego **trwania życia**. W 2012 r. w województwie mężczyźni żyli przeciętnie 72,8 lata, natomiast kobiety 80,3 lat (odpowiednio o 0,6 roku i o 0,2 roku dłużej niż w 2011 r.). W porównaniu z przeciętnym trwaniem życia w 1995 r. zaobserwowano jego wzrost zarówno u mężczyzn, jak i u kobiet odpowiednio o 5,4 i 4,4 lata. W 2012 r. przeciętne trwanie życia mężczyzn zamieszkałych w miastach wynosiło 73,2 lat, tj. o 1,1 roku dłużej niż na wsi, mieszkanki miast żyły 80,4 lat, czyli o 0,2 roku dłużej niż kobiety na wsi.

W 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim zawarto 9,8 tys. **małżeństw**, tj. o 1,4 tysiąca (o 12,4 %) mniej niż przed rokiem. Współczynnik małżeństw obniżył się w skali roku o 0,6 pkt – do poziomu 4,7‰ (w miastach – 4,5‰, a na wsi wyniósł 5,0‰).

W analizowanym roku sądy orzekły 4,2 tys. **rozwodów**, tj. o 285 (o 7,3%) więcej niż przed rokiem. Rozwody orzeczone w miastach stanowiły 72,5% ogółu rozwodów w województwie. Współczynnik rozwodów utrzymał się na poziomie sprzed roku, tj. 2,0‰ (w miastach wyniósł 2,4‰, a na wsi 1,4‰).

Tabl. 5. **Ruch naturalny ludności w latach 2010, 2012–2013**

WYSZCZEGÓLNIENIE a—2010 b—2012 c—2013	Małżeństwa	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji	
					wewnętrznych	zagranicznych
W liczbach bezwzględnych						
Ogółem	12447	22596	20453	2143	-1443	-240
.....a	12447	22596	20453	2143	-1443	-240
.....b	11207	20764	20436	328	-1528	-478
.....c	9814	19853	20485	-632	-1619	-1026
Miasta	7415	12741	12647	94	-3663	-248
.....a	7415	12741	12647	94	-3663	-248
.....b	6505	11411	12710	-1299	-3401	-412
.....c	5653	11116	12806	-1690	-3308	-802
Wieś	5032	9855	7806	2049	2220	8
.....a	5032	9855	7806	2049	2220	8
.....b	4702	9353	7726	1627	1873	-66
.....c	4161	8737	7679	1058	1689	-224
Na 1000 ludności						
Ogółem	5,93	10,77	9,75	1,02	-0,69	-0,11
.....a	5,93	10,77	9,75	1,02	-0,69	-0,11
.....b	5,34	9,90	9,74	0,16	-0,73	-0,23
.....c	4,69	9,48	9,78	-0,30	-0,77	-0,49
Miasta	5,82	10,00	9,93	0,07	-2,88	-0,19
.....a	5,82	10,00	9,93	0,07	-2,88	-0,19
.....b	5,14	9,02	10,05	-1,03	-2,68	-0,33
.....c	4,49	8,83	10,17	-1,34	-2,62	-0,64
Wieś	6,10	11,94	9,46	2,48	2,69	0,01
.....a	6,10	11,94	9,46	2,48	2,69	0,01
.....b	5,65	11,23	9,28	1,95	2,25	-0,08
.....c	4,98	10,46	9,19	1,27	2,02	-0,27

Migracje

Ważnym czynnikiem decydującym o tempie przyrostu lub spadku liczby ludności, a także o jej rozmieszczeniu są migracje. W 2013 r. nadal obserwuje się **odpływ mieszkańców** województwa kujawsko-pomorskiego zameldowanych na pobyt stały. W analizowanym roku wymeldowało się 25,9 tys. osób (w tym 1,5 tys. z pobytu stałego za granicę), natomiast zameldowano 23,3 tys. osób (w tym 0,5 tys. na pobyt stały z zagranicy). Oznacza to ujemne saldo migracji stałej, które zwiększyło się w województwie z minus 2006 w 2012 r. do minus 2645 w 2013 r. (saldo migracji zagranicznej zwiększyło się odpowiednio z minus 478 do minus 1026).

W ramach migracji zagranicznych najczęściej mieszkańców województwa w 2013 r. wyemigrowało na pobyt stały do Wielkiej Brytanii (39,8% ogółu emigrujących z Kujawsko-Pomorskiego) oraz do Niemiec (32,9% ogółu emigrujących). Największą imigrację odnotowano również z Wielkiej Brytanii (33,3% ogółu imigrujących do województwa) oraz z Niemiec (20,1% ogółu imigrujących).

Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 ludności wyniosło minus 1,3 ‰ (wobec minus 1,0 ‰ przed rokiem), przy czym w miastach sytuacja przedstawia się znacznie bardziej niekorzystnie (minus 3,3 ‰) niż na wsi (1,8 ‰).

Saldo migracji zewnętrznej (liczone na 1000 mieszkańców) ukształtowało się w województwie na poziomie minus 0,49 ‰.

Autor opracowania: Małgorzata Górka

Redakcja merytoryczna, techniczna, skład i grafika komputerowa: Jacek Pruski, Magdalena Miśko

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Badań Regionalnych – pod kierunkiem Małgorzaty Rybak

Informatorium: e-mail: InformatoriumUSBGD@stat.gov.pl, tel. 52 3669400